

műszaki, kereskedelmi, jogi, technikai információs szolgáltatásokat leggazdaságosabb a könyvtárakba telepíteni. A könyvtár az információfeldolgozás, az információk közvetítése és az információk lelőhelyéről nyújtott tájékoztatás, valamint a tanácsadás területén nemcsak partnere az üzleti élet szereplőinek, hanem az információs piacon megjelenő egyéb szervezetek számára is piacépítő szolgáltatásokat, termékeket állít elő.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete korán felismerte a könyvtáros szakma érdekeltségét az üzleti információk szolgáltatásában. A brit kormány Know How Foundjához benyújtott két évvel ezelőtti sikertelen pályázat nem vette el a kedvét, s 1992 nyarán a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, valamint a British Council anyagi támogatásával a Békéscsabai Megyei Könyvtárban és a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskolán *Business információs rendszerek és szolgáltatások* címmel neves előadók részvételével nyári továbbképző tanfolyamokat szervezett. 1992. október 15-én pedig megalakította a "Vállalkozási Információs Projekt"-et szervező együttműködési kört, mely célul tűzte ki, hogy a vállalkozási információ területén érdekelt szervezetekkel kooperálva a magyar népgazdaság szereplőinek tevékenységét elősegítő információs szolgáltatásokat hoz létre és működtet.

Az egyetemi könyvtárak, a szakkönyvtárak és a megyei könyvtárak képviselői a projekt menedzselésével *Huszár Ernőné*, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárának főigazgatóját, *Szántó Pétert*, az Országos Műszaki Könyvtár igazgatóját, és *Baranyai Györgyöt*, a Deák Ferenc Megyei Könyvtár igazgatóhelyettesét bízták meg. A titkári teendőket *Hegyi Tamás*, az MKM Könyvtári Osztályának munkatársa látja el. A kormány gazdasági növekedést célzó programjához illeszkedő komplex vállalkozási információs terv részleteinek sikeres kimunkálásához, a szervezési feladatok meg-

valósításához az MKM 1 millió Ft-ot bocsátott az együttműködési kör rendelkezésére.

A kiinduló helyzet áttekintését írásos anyagokkal segítették az egyetemi könyvtárak (BKE, BME, JATE, ME, VE), a (Baranya, Békés, Szabolcs-Szatmár, Veszprém, Zala) megyei könyvtárak és az Országos Műszaki Könyvtár. A könyvtártudományi tanszékek közül szakképzési programmal kívánnak a VIP-hez csatlakozni a Berzsényi Dániel, valamint a Bessenyei György Tanárképző Főiskola könyvtári és információs tanszékei.

A VIP alapítói második megbeszélésüket *Gábor József* helyettes államtitkár részvételével 1992. december 2-án tartották. A jelen helyzet elemzése mellett meghatározták a legsürgetőbb teendőket. Az együttműködési kör 1993 tavaszáig az alábbi feladatokat végzi el:

1. A felesleges párhuzamosságok kikerülése érdekében az üzleti információt nyújtó intézetek, állami és magáncégek szolgáltatásainak teljes körű felmérése, tapasztalataik hasznosítása.
2. A könyvtárakban jelenleg megtalálható üzleti információkat tartalmazó kurrens kézikönyvek, CD-ROM adatbázisok, folyóiratok listájának összeállítása.
3. A projektben részt venni kívánó könyvtárak új üzleti információkat tartalmazó dokumentumokra vonatkozó rendelkezéseinek összehangolása (CD-ROM adatbázisok, cégjegyzékek, árukatalógusok, folyóiratok, hírlapok stb.).

A tervek szerint 1993 nyarán befejeződik a VIP rendszertervének kimunkálása. A terv elfogadása után szakértők bevonásával propagandaterv készül, és kialakítják az üzleti információs szakképzés – beleértve a felhasználói képzést is – programját.

Csaba Gabriella
(MKM Könyvtári Osztály)

Nemzetközi tájékoztatáspolitikai konferencia Bonnban

A Deutsches Bibliotheksinstitut 1992. október 17–23. között *Tájékoztatáspolitikai mint kultúrpolitika* címmel nemzetközi konferenciát rendezett a Bonn melletti Thomasberg/Königswinterben. A konferencián 21 ország 95 résztvevővel képviseltette magát, közöttük Magyarország is, négy szakemberrel.

A konferencia délelőtti – plenáris – ülésein elhangzott előadások átfogó témákat taglaltak; délután – kisebb csoportokat alkotva – a résztvevők részleteket vitáltak meg. A szekcióülések eredményeiről és határozatairól a munkacsoportok képviselői az esti ülésen számoltak be.

A konferencia megnyitó előadásában egy, a tájékoztatástól látszólag távol eső témát fejtett ki *J. I. Kuzmin* A multikulturális sokszínűség és a területi

megosztottság előnyt vagy veszélyt jelent-e Európa számára? címmel. Az előadásból kitűnt, hogy a kultúra sokszínűsége adja Európa (és a volt Szovjetunió) hagyományainak és jelenének egységét, s hogy a népek, etnikumok identitásának megőrzésében milyen fontos szerep hárul (hárulna) a könyvtárakra és a tájékoztatási intézményekre.

Csupán nagy vonalakban jellemezve az előadások és a hozzászólások tematikáját, a továbbiakban a következőkről esett szó:

► Az elmúlt három év alatt megduplázódott a világon megjelent információhordozók száma. E növekedéstől messze elmaradt az információgyarapodás, s ezért a könyvtárak és az információs intézmények a kelleténél nagyobb papíradattal voltak

kénytelenek megküzdeni. A szelekció lehetőségét a feldolgozás és az információközvetítés hatékonyabb – számítógépes – megoldásai tették lehetővé. A legnagyobb szakirodalmi adatbázisokat ma már, akárcsak az USA-ban, Európában is néhány tőkeerős információs mamutvállalat tartja a kezében.

Elérkezett az a korszak, amelyben az információ már árunak számít, és gyakorlatilag mindenki számára hozzáférhető, aki meg tudja fizetni. Itt jelentkezik a kelet-közép-európai országok egyik fő problémája, nevezetesen a pénzihiány. Ha nem vagyunk képesek megvásárolni a számunkra szükséges műszaki, gazdasági, vagy akár kulturális információkat, tovább növekszik lemaradásunk a Nyugat mögött.

További visszahúzó tényező a nyelvi probléma. A legnagyobb információs központok, adatbankok anyagai angol nyelvűek. Ez a körülmény fontos kihívást jelent a kis nemzetek, köztük a kelet-közép-európai iskolai nyelvoktatás számára.

- ▶ Egy amerikai előadó, *H. Mowlana* professzor szerint Kelet-Közép-Európa jelenleg a műszaki és társadalmi informáltság és információs kultúra tekintetében egy szinten áll a harmadik világ országaival. Bár előadásának provokatív jellegét maga is hangsúlyozta, mégis a vártnál nagyobb ellenérzést váltott ki, mégpedig nemcsak a kelet-közép-európai, hanem a nyugat-európai hozzászólók körében is. A felszólalók hosszú sora érvekkel bizonyította az összehasonlítás képtelen voltát, mely csupán finánciális oldalról közelíti meg a kérdést, és a relatív gazdasági szegénység alapján határozza meg a téziseit, de nem veszi figyelembe Kelet-Közép-Európa ősi kulturális gyökereit, valamint azt a politikai környezetet, amely a jelenlegi nehéz gazdasági helyzethez vezetett.
- ▶ A továbbiakban felvetődött a tömegkommunikációs médiumok, valamint a könyvkiadók és a könyvtárak szerepe és felelőssége az információterjesztésben. A tv, a rádió, a napi sajtó ontja a

híreket, amelyeket befogadni teljes egészében lehetetlen és felesleges. Lényeges a szelektálás – el kell ui. dönteni, hogy mi a fontosabb, a mennyiség-e, avagy a minőség, a sokféleség-e, avagy a sokszínűség (sokoldalúság).

- ▶ A nagy információbancok és a modern információfeldolgozás mellett azonban – és ebben mindenki egyetértett – nagy szükség van és lesz a jövőben is a könyvtárakra mint az egyetemes kultúra központjaira (CD-ROM-on olvasva Shakespeare sem nyújt igazi élvezetet). Továbbá mindenki egyetértett abban is, hogy a különböző igények kiszolgálására különböző jellegű és szintű könyvtárakra van szükség, mert a mindenki könyvtára valójában nem könyvtára senkinek.
- ▶ A konferencián elhangzottak összegzéseként megállapítást nyert, hogy bár a kelet-közép-európai és a nyugat-európai országok merőben más problémákkal küzdenek, sőt még az egyes nyugat-európai országok információigénye és felhasználása között is hatalmas különbségek vannak, összefogással és szoros együttműködéssel mégis meg tudnak felelni annak az óriási kihívásnak, amit az USA és Japán jelent számukra. Ezért Nyugat-Európának minden segítséget meg kell adnia a kelet-közép-európai országok számára a felzárkózáshoz.
- ▶ Javaslat hangzott el egy olyan könyvtáros folyóirat életre hívására, amelyet a kelet-közép- és a nyugat-európai országok könyvtárosai közösen szerkesztenének és adnának ki, és amely felölelné az egész európai könyvtáros társadalom ügyét.
- ▶ Végül egy további javaslat célszerűnek tartja a könyvtárosok cseréjét a különböző országok könyvtárai között. Ezek a közvetlen kapcsolatok lehetővé tennék egymás munkájának beható megismerését, munkamódszereinek elsajátítását.

Kotterné Galántai Mária

(Ipari és Kereskedelmi Minisztérium
Műszaki Könyvtára)

Ki fizeti a dudást? Alternatívák az információpolitika állami és piaci modelljére

“Aki fizeti a dudást, az rendeli a nótát” – ez az angol közmondás lehet a válasz arra az országos szintű vitára, amely az információs szolgáltatások és termékek ellenőrzéséről és befolyásolásáról kialakult. Nem új dolog, hogy sem a politikai, sem a piaci hatás az információkra nem válik a hozzáférhetőség javára. Hogy most a vita ilyen hirtelen és élesen robbant ki, az részben az információs technika (IT) széles körű elterjedésével magyarázható, részben a modern vállalkozói társadalomnak azokkal a jelenségeivel, amelyeket a magánszektor szerepének változása okozott a nyugati ipari országokban. Az in-

formáció jelentőségének felismerése egyre általánosabb a társadalom egészében, és az “információs társadalom” koncepciójának elfogadása magával hozza annak felismerését, hogy valamilyen országos információpolitikára szükség van [1]: Mint *William Melody* rámutat:

“Az ember elvárja egy információs társadalomban, hogy a lakosság mind szélesebb rétegei legyenek információval jól ellátva, és egyre több lehetőségük legyen a kommunikációra. A trendek azonban azt jelzik, hogy ha csak a közérdek hathatósan bele nem avatkozik, ennek az ellentété is bekövetkezik” [2].